

Erfarenheter från Ersättningsnämnden

Ersättningsnämnden.

Organisation

- **Ersättningsnämnden leds av en nämnd med 16 ledamöter**
- **De är indelade i två avdelningar som fattar alla beslut**
- **Kansliet består av två enheter under en kanslichef: 19 föredraganden som utreder alla ärenden samt en administrativ grupp med en samordnare, två informatörer, två administratörer och en arkivarie.**

Ersättningsnämnden.

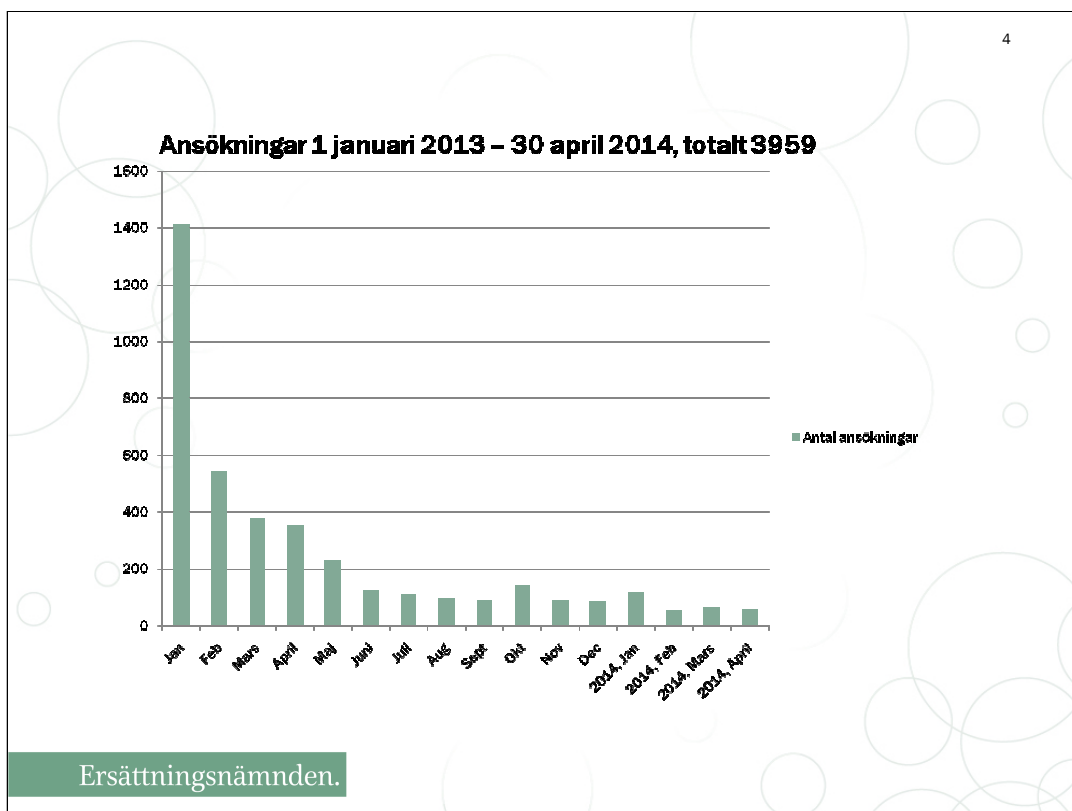
Förberedelser i tre månader. Beslutsfattande fr 1 april. Fyra personer i nämnden fattar beslut. Vi ska finnas i tre år. Nästa år ett avvecklingsår.

Sekretess

- **Alla uppgifter om personliga förhållanden omfattas av sekretess**
- **Alla anställda har tystnadsplikt**
- **Meddelarfriheten gäller inte för nämndens anställda**

Ersättningsnämnden.

Besluten innehåller en redogörelse för vad sökanden berättat samt nämndens beslut och motivering. Besluten maskas så att man inte kan identifiera personen. Vi lämnar ut dem om någon begär det. I papperskopia.

De flesta i januari.

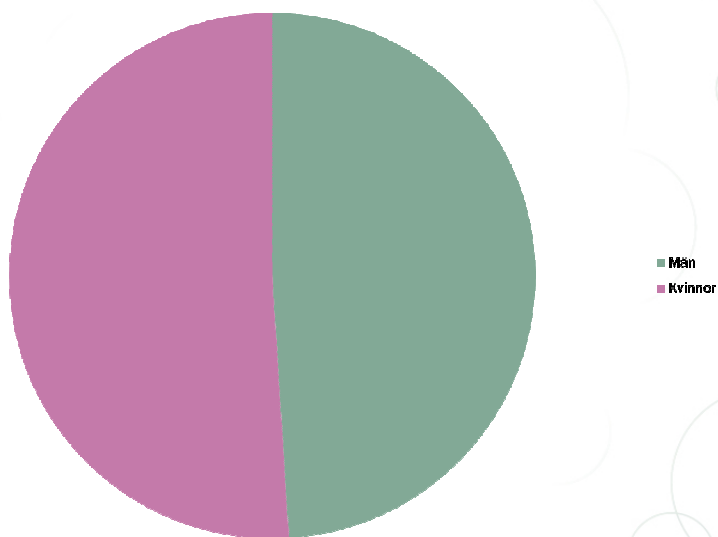
Antalet ansökningar har minskat mycket nu kommer ca 10-20 per vecka.

Små ökning i samband med informationskampanjer; annonser i lokal och rikspress samt mailutskick till bibliotek mfl.

Svårbedömd prognos man kan söka hela året. Vi räknar med totalt 4 600 ca och då blir vi klara i tid dvs 31 dec 2015. Förutsättningen är att vi jobbar med full kapacitet.

Nämnden beslutar 40-50 ärenden i veckan.

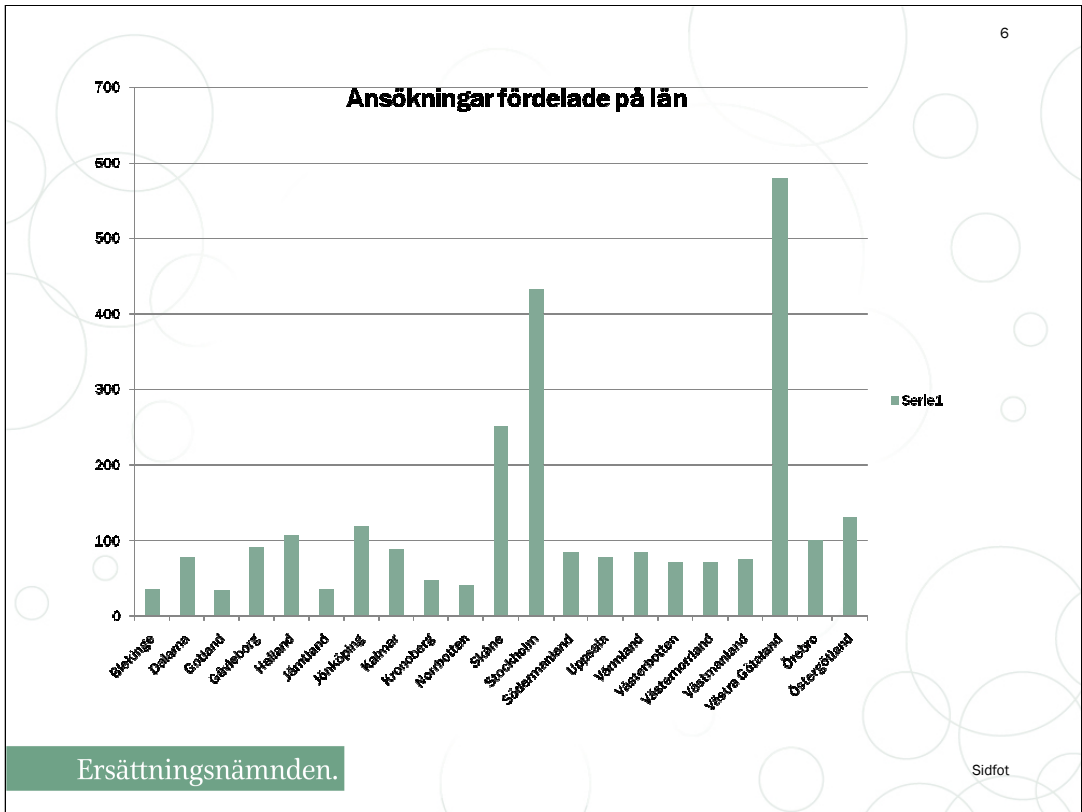
Könsfördelning ansökningar

Ersättningsnämnden.

51 procent kvinnor, 49 procent män fram till och med 2014-04-30.

Hyggligt jämn könsfördelning om man betänker att kvinnor har något längre genomsnittlig livslängd än män.

Beslut 1 mars 2013 - 19 maj 2014

Antal beslut: 1911

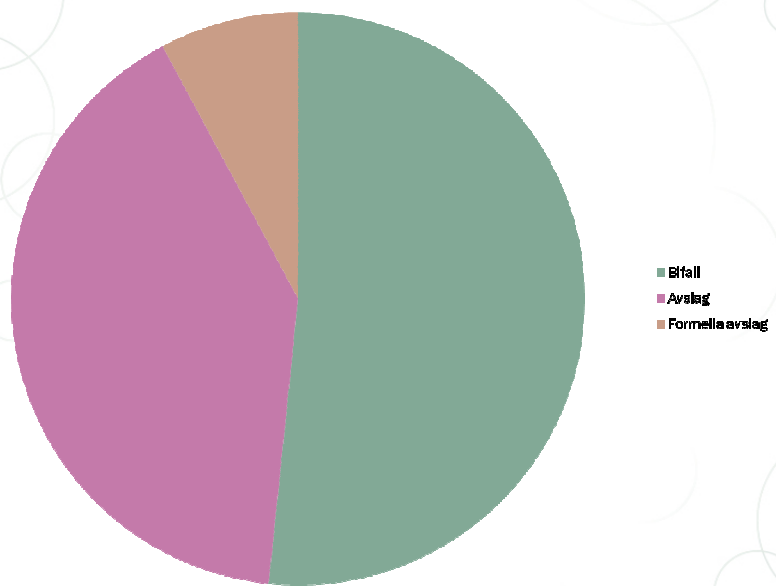
Antal bifall: 979 (51,2 procent)

**Antal avslag: 932 (48,8 procent) varav ca
15 procent av totala antalet avslag av
formella skäl**

Drygt 40 beslut i veckan. Av de formella avslagen ingår privatplaceringar, där vi inte hittar dokumentation, där man faller utanför tidsgränser mm. Övriga avslag handlar om att nämnden bedömer att övergreppen eller försummelserna når upp till lagens krav på att vara av allvarlig art. De är de allvarligaste övergreppen ock försummelserna som ger rätt till ersättning.

Antalet avslag ökar successivt. Vi vet inte varför. Vi jobbar nu med de ansökningar som kom in i april månad förra året.

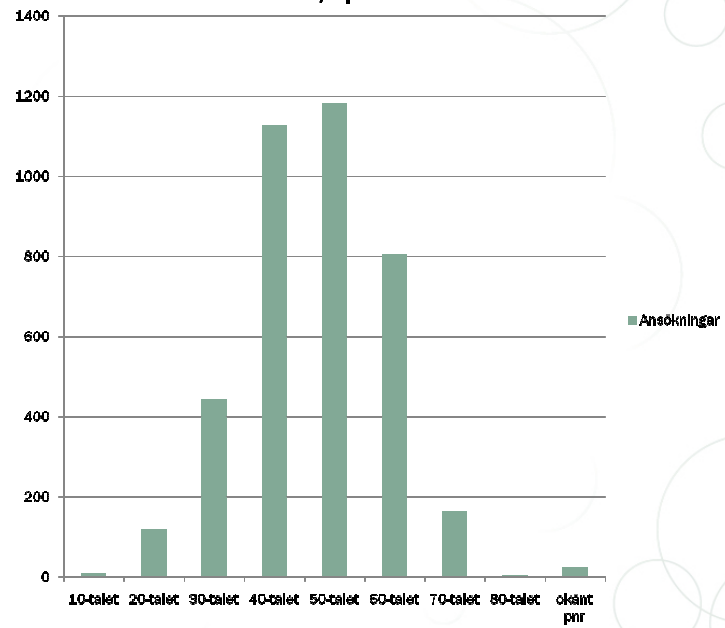
Bifall/avslag 1 mars 2013- 30 april 2014

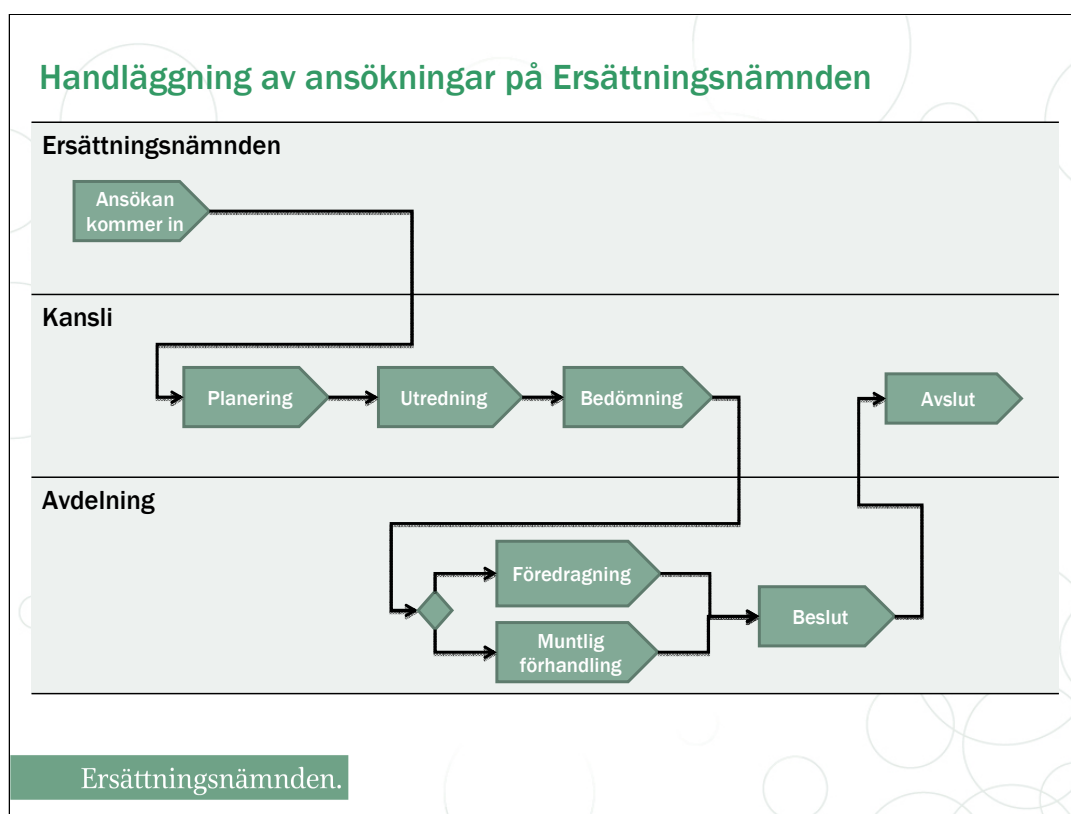
Ersättningsnämnden.

Sidfot

Ansökningar fördelade på sökandens födelsedecennium, april 2014

Ersättningsnämnden.

Här är en översiktlig bild av hur processen med handläggning av ansökningar ser ut på Ersättningsnämnden.

Ärendena kommer att handläggas i turordning om det inte föreligger särskilda skäl. Möjlighet till stödsamtal St Lukas som många utnyttjar.

Föredraganden/arkivarien tar ställning till vilket arkivmaterial som behöver inhämtas. Sänder begäran och bevakar begäran. Jag kommer att återkomma mer om det.

Beslut om ersättning fattas alltid av en avdelning inom nämnden. Antingen efter föredragning, om det skriftliga underlaget är tillräckligt, eller efter en muntlig förhandling.

De flesta ärenden avgörs efter muntlig förhandling

Att ärendena handläggs i turordning innebär inte att nämnden också avgör ärendena i samma ordning. Vissa ärenden är enkla och kan avgöras enbart på den skriftliga dokumentation som finns i ärendet. Andra ärenden kan kräva omfattande utredning och kanske en muntlig förhandling. Principen är därför att ett ärende om ersättning avgörs så snart som möjligt efter att det är färdigberett. Hur lång handläggningstiden kommer att bli för varje ärende går därför inte att uttala sig om på förhand.

Omansökningar ett hundratal

Uppgiftsskyldighet gentemot Ersättningsnämnden

8 §

Sekretess till skydd för enskild hindrar inte att myndigheter på begäran lämnar nämnden uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rätten till ersättning enligt denna lag.

Ersättningsnämnden.

Sökandens samtycke bryter den sekretess som gäller för uppgifter om den sökande själv, men inte sådan sekretess som kan gälla för uppgifter om andra enskilda. Efter-som arkivmaterialet kan innehålla uppgifter för vilka det råder sekretess även till förmån för tredje man t.ex. föräldrar, syskon och fosterhemsföräldrar finns en sekretessbrytande regel till förmån för nämnden.

Eftersom det inte går att förutse samtliga myndigheter som kan ha uppgifter av betydelse finns ingen avgränsning av vilka myndigheter som ska vara skyldiga att lämna uppgifter till nämnden. Uppgiftsskyldigheten till nämnden gäller alltså alla myndigheter som kan ha uppgifter av betydelse för nämndens utredning. Det kan vara kommuner, landsting, länsstyrelser, Socialstyrelsen, polismyndigheter och arkivmyndigheterna.

Någon motsvarande sekretessbrytande bestämmelse fanns inte i samband med Vanvårdsutredningens intervjuer. Då kunde alltså uppgifter enbart lämnas ut avseende den enskilde själv vilket medförde en omfattande menprövning hos arkivmyndigheterna.

Den sekretessbrytande bestämmelsen finns i den särskilda lag som reglerar ersättningen och innebär att nämnden har rätt att ta del av uppgifter om **förhållanden som är av betydelse för ersättning** enligt lagen.

<p>Ersättningsnämnden.</p>	<p>Skicka blanketten till: Ersättningsnämnden Box 2089 103 12 Stockholm</p>	<p>Fortsättning från sidan 1.</p>										
<p>Samtycke</p>		<p>3. Beslut om omhändertagande under perioden 1 januari 1920 till och med 31 december 1980</p>										
<p>till att Ersättningsnämnden inhämtar uppgifter från andra myndigheter</p>		<p>Bifoga kopia på beslutet om du har tillgång till det. Ersättningsnämnden kan annars med ditt samtycke efterforska och inhämta kopia på beslutet. Du lämnar ditt samtycke på en särskild blankett som du bifogar denna ansökan.</p>										
<p>Det kan finnas arkivmaterial som är av betydelse för bedömningen av din rätt till ersättning. Sådant arkivmaterial kan till exempel vara beslutet om placering eller journalanteckningar i socialtjänstakter, barnavårdsmanakter, barnhemsjournaler och patientjournaler. Ersättningsnämnden har personal med kunskap om och erfarenhet av att söka efter arkivhandlingar. Ersättningsnämnden kan därför ge råd eller vägledning hur du kan gå tillväga för att själv söka efter arkivmaterial.</p>		<table border="1"> <tr> <td>ANSVARIG NÄMND/KOMMUN:</td> <td>DATUM FÖR BESLUTET (ANGE OM MÖJLIGT ÅR, MÅNAD, DAG):</td> </tr> <tr> <td></td> <td>19 </td> </tr> <tr> <td></td> <td>19 </td> </tr> <tr> <td></td> <td>19 </td> </tr> <tr> <td></td> <td>19 </td> </tr> </table>	ANSVARIG NÄMND/KOMMUN:	DATUM FÖR BESLUTET (ANGE OM MÖJLIGT ÅR, MÅNAD, DAG):		19		19		19		19
ANSVARIG NÄMND/KOMMUN:	DATUM FÖR BESLUTET (ANGE OM MÖJLIGT ÅR, MÅNAD, DAG):											
	19											
	19											
	19											
	19											
<p>Ersättningsnämnden kan även direkt efter söka arkivmaterial åt dig hos andra myndigheter. Men Ersättningsnämnden får bara begära in arkivmaterial som rör dig om du samtycker till det. Du lämnar ditt samtycke genom att skriva under denna blankett.</p>		<p>NAMN PÅ MODER (ÄVEN MODERNIS NAMN SOM OGIFFT): NAMN PÅ FADER:</p>										
<p>Om det finns handlingar som du inte vill att Ersättningsnämnden ska ta del av kan du undanta dessa från ditt samtycke. Ett sådant undantag kan gälla vissa handlingar, till exempel patientjournaler från en viss enhet inom hälso- och sjukvården, eller samtliga handlingar från en viss myndighet, till exempel landstinget eller polisen. Ditt samtycke gäller endast under den tid som handläggningen av din ansökan om ersättning pågår. Du kan när som helst, muntligt eller skriftligt, återkalla ditt samtycke.</p>		<p>MODERNIS PERSONNUMMER (12 SIFFROR): FADERNS PERSONNUMMER (12 SIFFROR):</p>										
<p>För att kunna hjälpa dig att leta efter arkivmaterial måste Ersättningsnämnden lämna vissa uppgifter om dig till den myndighet som har det arkivmaterial som eftersöks. Det kan till exempel handla om uppgifter om ditt namn och personnummer, uppgifter om när och var du varit placerad samt uppgifter om dina föräldrar. Ersättningsnämnden kan inte garantera att dessa uppgifter omfattas av sekretess hos andra myndigheter, eftersom andra sekretessbestämmelser gäller hos dem. Det material som sedan skickas in till Ersättningsnämnden, till exempel barnhemsjournaler omfattas dock av Ersättningsnämndens sekretess.</p>		<p>MODERNIS BOSTADSKOMMUN/BOSTADSORT VID TIDPUNKTFÖR OMHÄNDETAGANDET:</p>										
<p>Samtycke</p>		<p>FADERNS BOSTADSKOMMUN/BOSTADSORT VID TIDPUNKTFÖR OMHÄNDETAGANDET:</p>										
<p>Jag samtycker till att Ersättningsnämnden inhämtar sådana uppgifter om mig som kan vara av betydelse för bedömningen av min rätt till ersättning enligt lagen om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall.</p>		<p>NAMN PÅ ANDRA SLÄKTINGAR, T.EX. SYSKON:</p>										
<p>NAMNTECKNING</p>		<p>KOMMUN ELLER ORT DÄR PLACERINGEN SKEDDE, T.EX. DÄR FOSTERHEMMET ELLER BARNHEMMET LÄG, SAMT TIDSPERIOD FÖR PLACERINGEN:</p>										
<p>NAMNFÖRTYDLIGANDE DATUM</p>		<p>NAMN PÅ VITNE SOM KAN STYRKA PLACERINGEN (OM SKRIFTLIG DOKUMENTATION SAKNAS), BIFOGA GÄRNA ETT SKRIFTLIGT INTYG FRÅN VITTNET:</p>										
<p>SAMTYCKET GÄLLER DOCK INTE FÖLJANDE HANDLINGAR ELLER MYNDIGHETER:</p>		<p></p>										
<p>Ersättningsnämnden.</p>		<p>IN 2 AV 7 BLANKETT FÖR ANSÖKAN OM ERSÄTTNING</p>										
		<p>Fortsättning på sidan 3.</p>										

Ansökningsblanketter kan man beställa från oss eller ladda ner själv från vår webbsida. Den innehåller instruktioner för hur blanketten ska fyllas i, och det finns också en särskild informationsbroschyr. Det är många uppgifter man kan komma att behöva vid en arkivsökning, och blanketten är inte helt lätt att fylla i för alla. En av våra informatörer kan hjälpa till via telefonen, och det har varit mycket uppskattat. Andra har fått hjälp att fylla i blanketten av t ex någon släkting, en socialsekreterare, sin präst eller andra frivilliga krafter. Man behöver alltså inte ha fullständiga uppgifter för att lämna in sin ansökan och man behöver inte vara ansluten till någon förening eller organisation. Inte heller behöver man juristhjälp. Ersättningsnämnden har en långtgående serviceskyldighet som vi tar på största allvar.

Blanketten innehåller ett samtycke som den sökande kan fylla i om hen vill ha hjälp med arkivsökning. Samtycket gäller endast under Ersättningsnämndens handläggning och den sökande kan själv specificera vad vi får eller inte få söka efter. Som många av er vet skickar vi inte med en kopia av samtycket i våra frågor till er, men de arkivarier som önskar kan ringa upp och då skickar vi en kopia på samtycket.

Ansökningarna som når oss ser mycket olika ut. Somliga är väl förberedda, har både släktforskat och tagit fram arkivmaterial på egen hand. Andra skickar en handskriven lapp med några korta ord. Samtliga registreras som ansökningar så att de sökande får sin plats i handläggningskön. De som är väl förberedda går oftast fortare att handlägga än de som innebär många kompletteringar.

Tre villkor måste uppfyllas

Övergreppen eller försummelserna ska ha skett

1. någon gång under perioden 1920-1980

2. i samband med att personen varit omhändertagen i samhällsvård enl. vissa lagrum

3. vara av allvarlig art

Ersättningsnämnden.

Regeringen skriver i propositionen att möjligheten till ersättning bör vara tillfällig och tidsmässigt avgränsad.

Anledningen till det är att möjlighet till ersättning innebär undantag från den normala rättsordningen.

Den ska inte tillämpas jämsides med gällande civil- och straffrättsliga regler.

Kansliet utreder punkt 1 och 2, medan nämnden utifrån sökandens egen berättelse i kombination med arkivmaterialet bedömer punkt 3.

Det är alltså ett krav att man ska visa att man varit omhändertagen enligt de lagrum som Ersättningslagen anger.

När det gäller bedömningen om övergreppen och försummelserna är av allvarlig art utgår vi ifrån vad den sökande berättar. Många har varit utsatta för försummelser som inte är acceptabla men det räcker inte alltid till för att nå upp till lagens krav.

Våra arkivsökningar

- **Precisera vilka uppgifter som efterfrågas dvs. som kan ha betydelse för bedömningen av rätt till ersättning.**
- **Ange sådana uppgifter om sökanden som kan vara till vägledning vid eftersökning av de begärda uppgifterna.**

Ersättningsnämnden.

Den sekretessbrytande bestämmelsen gentemot Ersättningsnämnden innebär att den menprövning som arkivmyndigheterna ska göra torde bli något mindre omfattande denna gång eftersom även uppgifter om andra än sökanden får lämnas till nämnden. Den utlämnande myndigheten är ju skyldig att lämna ut alla de uppgifter **som kan vara av betydelse för ersättning** enligt lagen.

Vid den bedömningen bör den utlämnande myndigheten kunna utgå från att de kan lämna de uppgifter som Ersättningsnämnden efterfrågar. Det är därför viktigt att Ersättningsnämnden så långt möjligt preciserar vilka uppgifter som efterfrågas.

I våra sökningar utgår vi från de uppgifter den sökande lämnat. Vi försöker att precisera våra förfrågningar så att vi bara tar in sådant som kan ha betydelse för bedömningen av rätt till ersättning. Det kan innebära att vi inte frågar efter den sökandes hela placeringshistorik om klagomålet bara gäller en av placeringarna. Alla uppgifter i vår förfrågan baseras normalt på den sökandes egna uppgifter. Ibland visar det sig att de är felaktiga.

Vad behöver vi i svaren från arkiven?

Vi behöver veta:

- Var ni har letat – arkivbildare, serier, volymer
- Var ni fann uppgifter och var ni inte gjorde det
- Källhänvisningar på dokumenten där det inte av handlingen i sig själv framgår t ex vilken nämnd eller kommun det handlar om

Ersättningsnämnden.

Sidfot

I de flesta fall får vi det vi söker. Annars fortsätter vi att leta. Om vi inte hittar besluten eller något som styrker omhändertagandet kan den sökande få avslag. Därför vill vi vända på varje sten. Då kanske vi ringer. Det kan finnas andra situationer då vi söker extra mycket. En del sökande har varit utsatta under 1-3 årsåldern tex.

Menprövning

- Hur ska arkivmyndigheterna veta vad som kan vara relevant för Ersättningsnämnden?
- Arkivmyndigheterna är ansvariga för sitt utlämnande
- Ersättningsnämnden försöker precisera sig så gott det går utifrån den sökandes uppgifter

Ersättningsnämnden.

Svaret är att det kan ni inte veta, eftersom det är sökandens berättelse som ligger till grund för en sådan bedömning och den har ni inte tillgång till. Det här är skälet till att vi försöker precisera oss till en viss tidsperiod, eller en viss placering.

Oftast får vi det vi begärt utan maskning. Emellanåt har viss maskning skett utan att det får någon betydelse för vår prövning. Men i vissa fall har man maskat just de uppgifter som skulle kunna styrka en berättelse. Då får vi vända tillbaka till arkivet och särskilt be om en ny prövning för just den journalanteckningen.

Stryk sånt som gäller andra personer utanför familjen. Annars gör vi det när vi kommunicerar besluten.

Får den sökande ta del av uppgifter vi får in?

- Den sökande kan begära ut alla handlingar efter beslut, enl TF.
- Kommunikering vid avslag
- Eftersom vi inte har något undantag från den statliga avgiftsförordningen är det den som gäller för oss, dvs vi tar betalt för kopiorna.

Ersättningsnämnden.

Hittills har det hänt bara vid en handfull tillfällen. Exempel på det här är t ex när kronologin i arkivmaterialet avviker stort från den sökandes egen berättelse, samtidigt som just det faktumet spelar roll för nämndens bedömning. Det kan gälla vilken ålder den sökande hade vid en viss placering, eller hur länge den varade.

Då gör vi en menprövning som vanligt. Hos oss är det enhetschefens jobb att ordna det.

Den sökande är part i ett ärende. Vi kommunicerar uppgifter som ligger till grund för beslutet. När vi inte hittat omhändertagandebeslutet. Vad vi funnit. Om det finns uppgifter som motsäger det sökanden sagt (om de ligger till grund för beslutet). Vi gör en medprövning men inte samma som arkivmyndigheterna.

Generella problemområden

- **Inget omhändertagandebeslut – vad är att betrakta som "privatplaceringar"?**
- **Andra lagrum?**
- **Dokumentationens kvalitet – obefintlig, otillräcklig, förkortningar.**

Mycket görs som inte dokumenteras med tanke på eftervärlden. Ett typiskt exempel är vistelserna i "sommarhem". Vi har svårt att ta reda på vilka barn som fått åka vart och på vilka grunder.